

Nr 750

Av herr Nilsson, Ferdinand, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 77, angående sammanläggning av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län till en länsstyrelse, m. m.

I framställning till regeringen har Uppsala läns landsting enhälligt framfört betänkligheter mot förhastade länsammanslagningar i den administrativa stordriftens tecken. Det har framhållits att inrättande av alltför stora länsenheter går ut över kommunal självstyrelse och lokala ortsintressen och försvårar lekmännens personliga engagemang i ärendenas handläggning.

I propositionen nr 77 till innevarande års riksdag framföres på grundval av förslag utav 1961 års storstadsutredning en länsbildning som redan denna går utöver de direkta storstadsområdena. Kringliggande landsbygd tycks i stor utsträckning bedömas endast som lämplig mark för storstadens behov av fritidsområden och s. k. strövområden, och på skrala grunder synes man förutsätta att vederbörande länsstyrelse nödvändigtvis bör utsträcka sitt verksamhetsområde också härtill. Var gränserna till sist skall sättas för dylika expensionsbegär förefaller ovisst, och redan detta gör att förslaget väcker uppmärksamhet även i grannlänen. Att det framför allt är fråga om ett administrativt byråkrattänkande är uppenbart. Det folkliga inflytandet på länsplanet, exempelvis i »storlandstingets» form är något som får komma i efterhand. Detta vittnar om endast ringa förståelse för den kommunala demokratis fundamentala betydelse som grund för vårt lands folkliga självstyrelse. Det är dock ur den lokala självstyrelsen som demokratisk skolning och folkstyre på rikspanet hämtar sin bästa kraft.

Allmänhetens intresse beröres visserligen i förarbetena till propositionen, men det synes därvid väsentligen vara fråga om den allmänhet som misstager sig i fråga om de administrativa lokaliteterna och »i ärenden som rör Stockholms län vänder sig till överståthållarämbetet och vice versa» (s. 13). Hur den allmänhet som utifrån lokala utgångspunkter vill se sina intressen företrädda på länsplanet skall finna sig till rätta och göra sig gällande i ett län med enligt förslaget 1,4 milj. invånare synes icke bereda större bekymmer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har anfört prognoser om en befolkningsökning enbart för länets del från 594 769 invånare vid senaste årsskifte till 1 245 000 år 1980. Sambandet med en fatalistisk tro på »storstadsregioner-
Bihang till riksdagens protokoll 1967. 3 saml. Nr 750—755

nas» utveckling på andra landsdelars bekostnad är uppenbart. Härtill må anmärkas att i ett centraldirigerat samhälle som det svenska beror en kommuns utveckling som regel mest på fördelning av byggkvot och krediter samt på hur folkförflyttningspolitiken bedrivs. Att det i varje fall är fråga om en länsenhet av jätteformat är odiskutabelt, och många frågar sig förvisso om det för invånarna kan kännas mycket olika att regeras av en sådan länsmyndighet eller av myndigheterna på riksplanet. För övriga landsdelar kan det vara en tankeställare om hur mycket landstingskommunal självstyrelse under inflytande från olika bygder som avses åt dem sedan detta mastodontlän kring huvudstaden plöjt vägen. Problemet är av största intresse med hänsyn till de förhoppningar som en gång fästs vid att få införd verklig folklig självstyrelse även på länsplanet.

Enligt propositionens förslag skall sammanslagningen vara genomförd den 1 januari 1968. Icke alldeles betydelselösa remissinstanser såsom länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms läns landstings förvaltningsutskott har vågat sig på att ifrågasätta att det skulle behöva vara så brådskande. Länsstyrelsen understryker att flera nackdelar är förbundna med en forcerad sammanslagning (prop. s. 25—26):

»För det första är det att vänta att både överståthållarämbetets och länsstyrelsens verksamhet efter ett riksdagsbeslut mot slutet av våren 1967 kommer att påverkas av förberedelser för omorganisationen. De stora operativa uppgifterna, samhällsplanering och initiativärenden, skjuts då i bakgrunden vid en tid då intensiva insatser påkallas av länsstyrelsen i samband med naturvårds- och friluftspaneringen för regionen, behandlingen på länsplanet av regionalplanerevisionen, medverkan vid slutförande av pågående planeringar för kommunsammanläggningar, uppläggning av investerings- och ekonomisk planering, lokaliseringsplanläggning m. m. För det andra har den sakkunnige inte tagit hänsyn till de funktions- och organisationsändringar som kan förutses bli resultatet av länsförvaltnings- och landskontorsutredningarna. Den nyorganiserade gemensamma länsstyrelsen måste därför redan efter några år organiseras om. För det tredje medför en sammanslagning redan den 1 januari 1968 att man inte kan beakta de avvägningar mellan statliga och kommunala funktioner som nu övervägs i samband med utredningen om storlandstinget. För det fjärde efterlyser länsstyrelsen en ordentlig funktionsanalys och organisationsundersökning. För det femte måste den föreslagna sammanläggningen föra med sig åtskilliga lokalmässiga improvisationer.»

Stockholms läns landstings förvaltningsutskott anför bl. a. att det inte torde kunna undvikas att kontakter mellan den föreslagna nya länsstyrelsen och de kommunala regionala organen inte kan bli lika omedelbar och enkel som i ett mindre län. Värdet av denna kontakt motiverar därför att sammanläggningen inte sker tidigare än annan regional samverkan ställer anspråk på och vid sådan tid att en naturlig anpassning till den regionala in-

delningsändringen på kommunal sida — bildandet av storlandstinget — kan ske.

Redan vid ställningstagandet till tidigare förslag hade det stora flertalet remissinstanser förutsatt att frågan om tidpunkten för en sammanläggning borde anstå till dess utredningen om länsförvaltningen och länsindelningen slutförts. Länsstyrelsen i Stockholms län framförde även då uppfattningen att de avgörande samordningsproblemen i Stockholm låge mer på det centrala och interkommunala planet än på den statliga regionalförvaltningens område.

Det synes uppenbart att även grannlänens förhållanden av liknande skäl måste beaktas och att en isolerad länssammanslagning så som i propositionen avses kan påverka även grannlänens förhållanden.

Därför föreslås,

att med administrativ sammanslagning av Stockholms län och överståthållarskap måtte anstå så att frågan om grannlänens förhållanden i samband härmed kan beaktas, samt att den föreslagna sammanslagningen icke skall äga rum tidigare än att frågan om de folkliga länsorganens utformning och demokrati på länsplanet samtidigt röner vederbörligt beaktande.

Stockholm den 11 april 1967

Ferdinand Nilsson (cp)

i Kungsängen
